

Invalidenkarretje van Delftse studenten helpt gehandicapten in Ghana

'High Spot vereist geen westerse technologie'

Het invalidenkarretje High Spot won vorige maand de Toon van Tuijl Designprijs, die is ingesteld om de levensomstandigheden in ontwikkelingslanden te verbeteren. Gehandicapten in Ghana zijn nu mobiel en verdienen geld met straathandel. 'Ons product kan worden afgestemd op lokale behoeften.'

- Jeroen Akkermans -

De Franse missionaris Jean Tibeault was een zegen voor Michael Amewornu. En dan vooral een financieel. Amewornu drijft sinds de jaren zeventig in het Ghanese Madina-Accra, een handelstje. De producten variëren van bankstellen voor de particulier tot werktuigen voor de agrarische sector.

Op een gegeven moment dook de Fransman op, met ideeën en geld. Amewornu stortte zich op producten voor gehandicapten en had hiermee een missie. Die kwijnde weg toen de *padre* halverwege de jaren negentig weer Franse bodem opzocht. Amewornu bleef bankstellen en werktuigen maken, maar het bedrijf raakte in een neergaande spiraal.

Het missiewerk van Tibeault is een schoolvoorbeeld van hoe het wel en niet moet. Het idee om ontwikkelingswerk te verrichten op kleine schaal is een goed idee, vertelt ir. Imke Schepers, oud student Industrieel Ontwerpen van de TU Delft. 'Waar het om gaat is dat Amewornu als ondernemer opereert, onafhankelijk van de geldbuidel van missionarissen.'

Koelbox

De High Spot die Schepers met drie andere oud-studenten Industrieel Ontwerpen – Stephanie Reintjens, Sietse Cieraad en Rutger Bonsel – ontwikkelde en waarmee ze de Toon van Tuijl Award tijdens de Nederlandse Designprijs wonden, heeft het bedrijf van Amewornu weer op de kaart gezet. De High Spot is een fiets voor invaliden, uitgerust met een van buizen gemaakte houder waarin precies een koelbox past. De fiets zit zo eenvoudig in elkaar dat Amewornu het systeem met lokale middelen in elkaar schroeft. Werkloze gehandicapten die op de High Spot stappen, slaan twee vliegen in een klap: ze zijn mobiel en kunnen met straathandel geld verdienen. Hun bestaan heeft weer een raison d'être. Klap op de vuurpijl is dat bedrijven die handel slijten aan straatverkopers er weer een verkoopkanaal bij hebben. Investeren in de High Spot levert pecunia op. Schepers cs. bedacht het karretje in het kader van een masterproject voor IO-studenten om bedrijven met een nieuw en kansrijk product een boost te geven. De studenten weken af van de standaardopzet door op zoek te gaan naar een bedrijf in een ontwikkelingsland. Via de Movendi Foundation, een stichting die zich inzet voor lichamelijk gehandicapten in ontwikkelingslanden, kwamen ze in contact met Amewornu. Die maakte duidelijk dat hij zijn oude missie om producten te maken voor gehandicapten een injectie wilde

Straathandel in Ghana met de High Spot.

geven. Het probleem waarmee hij al jaren kampt: gehandicapten hebben nauwelijks geld. 'De case was duidelijk. Verzin een concept waarmee Amewornu geld verdient en waarbij gehandicapten gebaat zijn.'

Om ideeën op te doen en de markt te verkennen maakte Schepers cs. een reisje door Accra en omgeving. Choquerende tafereelen brachten inspiratie. 'Het krielt er van de gehandicapte mensen zonder werk. Ze houden zich bedelend in leven. Tegelijkertijd werd duidelijk dat de straathandel voor veel mensen de bron van inkomsten is.' Als vanzelf ontstond zo het concept van de High Spot, vertelt Schepers. 'Grote bedrijven hebben diverse distributiekanalen. Daar verzamelen zich elke morgen handelaren om waar op te halen. Waarom zouden daar geen gehandicapten met een simpel vervoermiddel bij zitten die zo geld verdienen?'

De studenten bedachten in een aantal stappen de High Spot, een simpele variant van de met armen aangedreven driewielers die vroeger het Nederlandse straatbeeld sierden. De fiets is opgebouwd uit onderdelen die in Ghana makkelijk te verkrijgen zijn, zoals plastic en leidingbuizen. Een mand van buizen is boven het voorwiel gemonteerd. De High Spot is hierdoor gemakkelijk door Amewornu te bouwen en repareren. Maar daarmee is de cirkel nog niet rond, beseften de IO'ers. 'De beslissende stap was het lekker maken van de multinationals. Er is een financier nodig die wil investeren in de High Spot. We hebben diverse presentaties gehouden waarin we de voordelen uitlegden: geld verdienen met gehandicapten en maatschappelijk nut. Daar werd door verschillende bedrijven positief op gereageerd.'

De Ghanese zuivelfabriek FanMilk

Driewielers met koelbox van de firma FanMilk.

hapte vrijwel direct toe. FanMilk kocht drie fietsen van Amewornu en gaf die in bruikleen aan gehandicapten. Die draaiden vervolgens mee in de straathandel. Amewornu garandeerde dat kapotte fietsen in een handomdraai werden gemaakt. 'Er was een vliegende start. De vereniging voor gehandicapten in Ghana zou zorgen voor de aanvoer van geschikte gehandicapten.'

Kink in de kabel

Toch kwam er al snel een kink in de kabel. Het bleek een *rough job* om geschikte gehandicapten te vinden. Tervuil de studenten op zoek waren naar een baan in Nederland, schrompelde de High Spot zachtjes in elkaar. Sommige gehandicapten van de 'vliegende start' vielen weg. En niemand nam de taak op zich om andere minder bedeelde te selecteren. Amewornu niet, FanMilk niet, en de gehandicaptenvereniging, toch de eerst aangewezen, ook niet. 'De selectie was een ondergeschoven kindje. Ons project was begroet op vier maanden; we konden niet alles tot in detail nagaan.' De bedrijfskundestudenten Tim van Dooren en Frank van Delft van de Erasmus Universiteit Rotterdam verwijfden het basisconcept van de tu-studenten. Zij lichtten de hele

keten door en verbeterden de organisatiestructuur. Schepers: 'Er is een zelfstandige afdeling bij de vereniging op poten gezet die gehandicapten selecteert. En wat ook belangrijk is: de afdeling koopt nu de fietsen van Amewornu. Daarmee krijgen multinationals een totaalpakket: een gehandicapte met een transportmiddel.'

Er rijden nu zes fietsen rond in Madina-Accra. Vier van FanMilk en twee van het bedrijf Peak, een onderdeel van het Nederlandse Friesland Foods. Peak is enthousiast over de High Spot, weet Schepers. 'Het bedrijf heeft er inmiddels drie bij besteld.'

Gaat de High Spot zich verspreiden over gans Afrika? Waarom niet?, zegt Schepers. Drie redenen daarvoor springen eruit. De wrange reden is dat Afrika veel gehandicapten telt. De economische is de overal aanwezige straathandel. En ten derde: westerse aanwezigheid is niet vereist. Paters en missionarissen kunnen rustig met pensioen gaan. 'De High Spot is een product dat afgestemd kan worden op lokale behoeften. De grote kracht is de simpelheid van het concept. Er is geen speciale westerse technologie nodig. De hele keten kan zichzelf de been houden.'